

behandelden, stonden wij uitvoerig stil bij de nieuwe bestuursorganisatie tot welker oprichting de regering had besloten: het Militair Gezag. Dat besluit was ingegeven door de verwachting dat Nederland door de Geallieerde strijdkrachten zou worden bevrijd terwijl de oorlog met Duitsland nog gaande was (een situatie waarin die strijdkrachten terwille van de oorlogvoering over bijzondere bevoegdheden zouden moeten beschikken), en er hadden ook nog twee andere motieven een rol gespeeld: beduchtheid voor extremistische woelingen, vooral van communistische zijde, en de wens om te voorkomen dat de Geallieerden om in hun behoeften te voorzien boven het Nederlandse bestuursapparaat een Amerikaans-Brits *Allied Military Government* zouden plaatsen.

In '43 had de regering in Londen besloten dat in Nederland, voorzover bevrijd, een Bijzondere Staat van Beleg zou gelden, waarbij het regeringsgezag namens haar tijdelijk zou worden uitgeoefend door het Militair Gezag. Boven die regering en dus ook boven het Militair Gezag zou aanvankelijk *Shaef* staan, het Geallieerde opperbevel. Daartoe waren in mei '44 twee overeenkomsten gesloten: een tussen de Nederlandse en de Britse regering en een tussen de Nederlandse minister van oorlog, jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, en de Geallieerde opperbevelhebber, generaal Eisenhower. In die overeenkomsten waren twee fases onderscheiden: in de eerste zou *Shaef* op alle terreinen rechtstreeks of via het Militair Gezag kunnen ingrijpen, in de tweede zou de Nederlandse regering weer zelf het hoogste gezag uitoefenen, zij het met de verplichting, aan *Shaef* alle mogelijke bijstand te verlenen.

Wat waren de bevoegdheden van het Militair Gezag?

Krachtens het Besluit Bijzondere Staat van Beleg (een wetsbesluit dat in september '43 door koningin Wilhelmina was ondertekend en door alle ministers was gecontraseigneerd maar dat pas op maandag 4 september '44, daags voor 'Dolle Dinsdag', was gepubliceerd) mocht het Militair Gezag aanwijzingen geven aan alle burgerlijke gezagsorganen; algemeen verbindende voorschriften ('verordeningen') opleggen aan de burgerij; preventieve censuur uitoefenen; het post-, telegraaf- en telefoongeheim opheffen (behalve voor stukken, afkomstig van of bestemd voor leden van het koninklijk huis, de ministers en de hoge colleges van staat); vergaderingen, behoudens 'werkelijke openbare godsdienstoefeningen', en optochten verbieden; werkkrachten vorderen; niet-militairen in militaire dienst roepen; personen een verblijfplaats opleggen dan wel in bewaring stellen; gebouwen of woningen sluiten; goederen vorderen of in beslag nemen; en tenslotte, overal huiszoeking doen. Meer nog. Het Militair Gezag was ook bevoegd in te grijpen krachtens een groot aantal